

Pèl & Ploma

Apeles Mestres

Quan en Casas i jo varem tenir la pensada de buscar-nos mals-de-cap publicant el PEL & PLOMA, ja desitjàvem una col·laboració triada, que sols podríem obtenir pels seus passos comptats. Mentres aquests passos no vinguessin cap a nosaltres, jo vaig revestir-me de valor, encarregant-me de la meua prosa obstruccionista, pera evitar trenca closques, versets de confit i articles *an ella*. Avui ja és altra cosa: molts amics que valen han vist la nostra energia i saben que l'PEL & PLOMA sortirà amb una precisió poc freqüent en aquests climes i que en les planes del mateix hi ha lloc pera tot, dintre d'un ideal molt ample d'art.

Mentres en Casas dibuixava, sens ocórregué an ell i ane mi que ningú era tant *pèl* i *ploma* com l'Apeles Mestres, i, per lo tant, que si començàvem els numeros de col·laboració amb ell, començaríem am bon peu. De la seva bondat obtinguerem la promesa de fer-ho, cumplint avui amb els interessants records que proven el pas que ha fet l'art a Barcelona, per més que molt de lo que passava fa vint anys encara és pa de cada dia.

L'Apeles Mestres cal presentar-lo solament com a home, perquè les seves obres fa temps que estan presents en l'esperit de tots i escampades per tot arreu. El poeta, tots sabem que's conta entre ls primers de les joves lletres catalanes, i els seus dibuixos demostren sempre l tresor de coneixements que l seu cervell posa al servei del llapiç i de la ploma. En caricatura política ben feta és l'únic en la nostra terra; i fins en els més senzills dibuixos se transllueixen els estudis que ha fet de les plantes i les flors, que són en la reclusió que li imposa la malaltia el seu passatemp preferit. El terrat de casa seva és un jardí babilònic: allí hi han vinyes, figueres, romanins, farigoles, esbarçers, falgueres, i és de veure l'intranquil·litat que s pinta en son expressiu semblant quan la nuvolada fa cara de dur pedra.

Aquests passatemps el distreu en tard en tard del més copiós treball que un home d'art pugui fer en aquesta terra, encetada per la predisposició al descans; además de l'innombrable quantitat de dibuixos que produeix diàriament, dels versos en que és mestre i dels altres treballs literaris, encara ha trobat temps pera acabar el llibre d'una òpera, a la que posa musica en Granados.

Del seu tracte, lo que m crida més la meua simpatia és la seva bondat, que ben alt criden aquells ulls de poeta i la dolçor de la veu quan ens explicava ls misteris de les flors petites o les evolucions de les herbes boscanes.

Més ja és hora de que li deixi la ploma, que sols volia usar avui pera demostrar-li l'agraïment den Casas i el meu per haver-nos honrat, ajudant-nos a fer més ample l camí del nostre semanari, que desde avui també és seu, com ell ens oferí aquella casa tant farcida de llibres i coses d'art, aon, dintre l cos un xic malalt de l'amic, viu la seva ànima gran, ben bona, dolça i forta.

M. U.

Inter nos

M'exigeixen els amichs Casas y Utrillo que conti als lectors de PEL & PLOMA els meus comensaments artístichs; y per més que'ls asseguri que l'història és tant fútil que no val la pena de ser contada, insisteixen tant y tant, que no'm queda altre remey que complaure'ls. Per lo tant, deixemnos de preàmbuls y anem al gra, qu'és tart y tinch feyna.

In illo tempore jo era un dels trescents o quatrecentos xicotets qu'anavan a Llotja, diferenciàntme dels demés en què jo dibuixava pels colzes, a desdir, a dret y a tort.... mentres no fossin els caps de guix que'm posava al davant l'excelent D. Claudi Lorenzale; lo qual feya que cada vespre, quan passava a corretgir-me, em salmodiés invariablement movent el cap d'esquerra a dreta: «Vostè no farà may res!... Vostè no farà may res!»

Això passava en aquell bon temps en què per un tres y no res abandonavam la classe per corre a la plassa de Sant Jaume a cridar *Viva la República!*—o siga en l'any de gracia de 1873.

Venia a Llotja un xicotet, aprenent de gravador. (En aquell temps se gravava quasi exclusivament al boix, se menjava la sèmola ab sucre y s'anava a Fransa en diligència).

El gravador, mestre del tal xicotet, li ensenyava de franch el

seu art, però ab la condició de què ell s'havia de portar els boixos dibuixats. Naturalment, no havia pas d'ensenyarlo fentli malmetre'ls dibuixos d'en Padró o d'en Planas que li confiaven!

L'aprenent gravador, tenint a mà un condeixible que feya ninots pels colzes, va contarme l'apuro en què's trobava y va suplicarme que li fes ninots damunt de las fustas qu'ell me portaria. (Moral: *un bienfait n'est jamais perdu.*)

—Qui t'ha dibuixat això?—va preguntar-li'l seu mestre.

—Un xicot que ve a Llotja.

—No està mal.—

Y varen passar alguns dias. Y trobantse el gravador a casa d'un editor que se li queixava amargament de què en Planas y en Padró s'haguessin encarrit tant—¡vuyt y deu duros una làmina, burrango!—y dolentse de què no surtis algun jove que servis per las feynas de barato, va parlarli'l gravador d'un xicot qu'anava a Llotja que potser faria per ell.

—Vinga, donchs, el xicot que va a Llotja.

L'aprenent va transmetre'm l'embaixada, va presentarme al seu mestre, y aquest al editor, el qual va confiar-me un paperet escrit del seu puny y lletra, que deya poch més o menos: *Salita de casa acomodada; alrededor de una mesa trabajan en labores propias de su sexo cuatro señoras: una como de sesenta años, otra como de cuarenta, etc., etc. Es de noche. (Apaisado.)*

May m'he sentit el cor més encongít que'l dia memorable en què vaig fer el meu primer dibuix pel públich, y qu'era—¡oh, may més l'he olvidat!—el dia de Cap-d'any de 1874.

Al sentdemà duya al editor el boix ab las *cuatro señoras trabajando en labores propias*, etc. L'home va posarse las ulleras, semblant un jutge que va a dictar una sentencia, y, després de mirarse molt el dibuix cap per munt y cap ver vall, va exclamar, fixantse en un dels ànguls inferiors:

—¿Y això què és?

—El meu monograma... las initials del meu nom enllasadas.

—Però ¿y això que sembla una B ajeguda?

—Es una *eme*, una *eme* jensoniana.

—Això may ha sigut cap *eme*. No és bonich. Haurà de canviarho.—

Y, en efecte, vaig continuar desde aquell dia firmant ab aquell monograma qu'acabava de crear, y qu'avuy,—ab franquessa,—¿veritat que ja comensa a ser una pesadilla?

—¡Que tranquils se'ls guanyan vostès!—va sospirar l'editor posantme a la mà un parell de duros. Y m'allargà un altre paperet hont hi havia escrit un altre *asunto para la lámina*. (*Esta será por lo alto*).—

¿Quina obra il·lustrava? ¡Misteri!

¿Quin títol tenia? ¿De qui era? ¡Misteri!!

¿Qui m'ho gravava? ¿Quan sortiria a llum? ¡Misteri!!!

L'artista no n'havia de fer res de tot això: era una màquina pagada per dibuixar allò que'l paperet deya.—¿No li deya de 18 a 20 años? Aquesta cara sembla de 24 a 25.—Y res més. L'editor considerava al artista como una fiera: se li tirava'l tros de carn a través dels ferros de la gavia: ¡que mengi y calli!

Y era un bon home, no obstant y aquella cara tan ferrenya que va ferme sempre; y vaig treballar-li bastant temps y va pagarme sempre religiosament. Això sí: ¡may va perdonarme el monograma!

—Vostè s'ha empenyat en posarhi *això*... No sé què dirli! Quinas tossunerías tenen els artistes!

Fa poch anys, regirant llibres en una fira, va venir-me a las mans una novela de *cuyo nombre no quiero acordarme*, y ¡ab quina sorpresa agre-dolsa vaig trobarhi els meus primers dibuixos! No vaig tenir cor per mirarlos tots ni per comprar aquell llibre que duya estampat en la cuberta:

Ilustrada con láminas de los principales artistas nacionales y extranjeros.

¡Hm! ¡Artistas, artistas! ¿Està ben demostrat qu'en aquell temps els dibuixants passessin per artistes? Es que a mi encara me'n quedan molts dubtes! En Padró y en Planas, si visquessin,

podrien contarvos, respecte a aquesta materia, cada anècdota que vos en llepariau els dits; però a falta de las d'ells haureu d'acontentarvos ab algunas de mevas.

A la mort d'en Padró vaig encarregar-me de *La Campana de Gracia* (1877-81). Un individu, mirant-me un dia de cap a peus com a una bestia rara, va dir-me:

—Lo que més admiro dels dibuixos de vostè... és la quantitat. Escolti: ¿quants exemplars ne despatxan de cada número?

—De vint a vinticinch mil.

—¡Ave Maria Purissima! ¿Y com té temps per fer de vint a vinticinch mil dibuixos cada setmana?

Un cop vaig haver-li explicat que jo no feya més que un dibuix del qual se feya un motllo que l'impressor podia reproduir fins al infinit, va proferir un ¡ah! tant significatiu que no'm va caldre més per comprendre desde quina altura a quina profunditat havia caigut en son concepte.

Y va d'una.

Ja feya tres o quatre anys que m'havia donat a conèixer com a dibuixant; el públich comensava a mimarme y els editors a pagarme millor els dibuixos. Trobo un dia un antich amich que feya algun temps que no havia vist y que'm detura disparant-me aquesta andanada:

—¡Ay, noy! ¿Diu que fas dibuixos qu'estan bé? Y digas: ¿com t'ho arreglas perquè't publiquin els ninots? ¿Es qu'ets amich dels editors... o béls ho pagas?

Diguem dugas.

Poch temps més tart un comerciant riquíssim feya al meu germà la pregunta següent entre dubtós e indignat:

—Escolti: m'han dit qu'al seu germà els hi pagan aquests ninots que publica. ¿Es veritat això?

—No'ls hi han de pagar!

—Bé, si, els hi pagan; però ¿n'hi donan duros?

—Sí, senyor, duros.

—¡Sí qu'estem bé! ¿Es dir que jo'm tinc d'estar tot lo sant dia sacrificat al negoci per guanyar quatre quartos, y ell, tot jugant,—perque això de dibuixar és jugar,—agafa el llapis y patim-patam aquí va un ninot, vinga un duro?... Quan torni a neixer em faig dibuixant.

Una altre y prou.

S'inaugurava una exposició de pinturas; m'estava examinant las telas exposadas, quan sento que'm tocan l'espatlla y'm trobo encarat ab un distingit catedràtic de ciencias exactas—¡oh, l'exactitut!—pintor d'afició, com ell se deya.

—Veyam, veyam: ¿qué té exposat vostè?

—Res: jo no exposo.

—¡Ah!... Vostè no exposa. ¿Y per qué no exposa?

—Per la senzilla rahó de que no pinto.

—¡Ah!... ¡Vostè no pinta!... (Va mirarme de cap a peus, mirada que deya clarament: potser l'he pres per altre.) Y donchs... ¿qué fa vostè?

—Dibuixo.

—Ah!... No més dibuixa!... Em pensava qu'estava més adelantat!—Y va girarme l'esquena.

Lea dugas

*De las boras dels camins
l'ecardat me fa jardins,
mes i qui ven las flors moradas?
En els boscatjos deserts,
el merlot dona concerts,
mes i qui las sent las passadas!*

*Deu te do' flors, ecardat!
Deu te do' cantons, merlot!
Deu vos guard, sublimes artistas,
qui esclaten joyosament
en cantons que ningú sent,
y en flors que es han de ser vistes!*

Andreu

Andreu

El número proxim

Serà doble i contindrà l catalec complet de les obres exposades, además del material d'un numero corrent. Se posarà en venda a 25 centims, i els subscriptors el rebran sense cap gasto, com el rebrien valdament valgués una pesseta. Aquest numero doble sortirà amb un dia d'anticipació.

L'exposició den Casas

S'inaugurarà l dijous 26 del corrent, a les 6 del vespre, podent-hi assistir tots els subscriptors, als que repartirem una invitació numerada, que servirà al mateix temps pera l sorteig d'originals. Els dies 27, 28 i 29 podrà visitar-se, además, amb unes altres invitacions que repartirem a domicili.

NOTA.— Els clíxés del present numero han sigut fets per la casa J. THOMAS, 375, carrer de Mallorca.

Tipografia «L'AVENÇ»: Ronda de l'Universitat, 20, Barcelóna. — Telefon 115

Ayuntamiento de Madrid

Y per aquest estil podria contarvos en a dotzenas, com sens dubte podrien contarlas en Pellicer, en Moliné, en Labarta...
Encourageant! Uf!

per estudiar literatura, varias llenguas, filosofia, teologia, ciencias naturals y algunas altras futesas.

(Y Don Claudio que tant me deya que may faria res ¡si es descuida! Si hagués dit que may faria res de bo, hauria parlat per boca de profeta.)

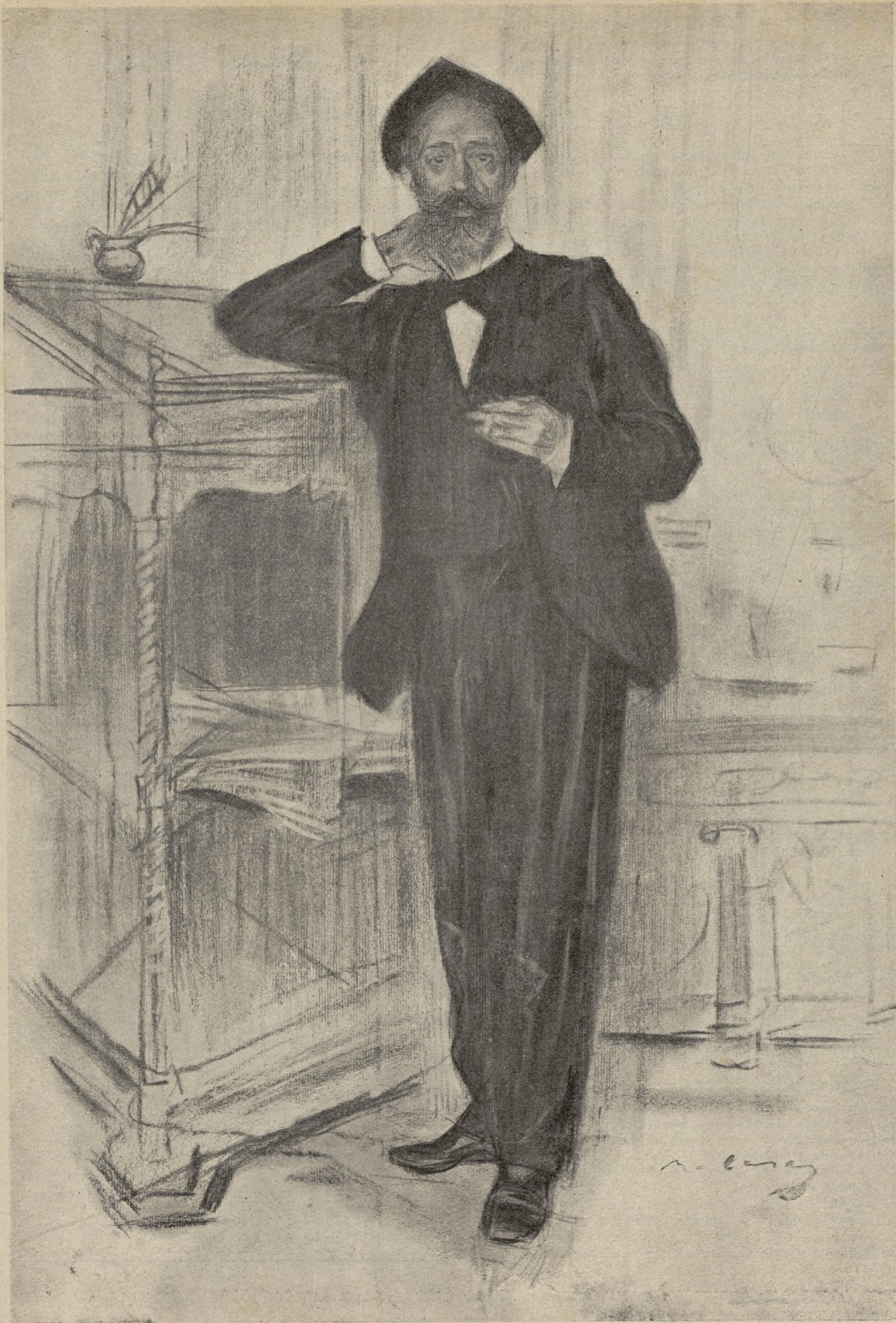
Ah! Em descuidava lo principal: y encara m'ha sobrat temps per estar malalt las tres quartas parts de la meva vida.

Els bons burgesos que cada vespre fan la mitja rialleta mirantse la *Nota del dia*, ¡que poch s'ho pensan que's miran l'obra d'un mort que may acaba de morir-se y que, després d'haver passat la nit sense poder dormir, s'aixeca dematinet y's posa a fer ninots per distreure'ls y distreure's, patint las set calsas d'amargura, ¡y quantas vegadas ab las llàgrimas als ulls!

¡Oh, fem molta broma els ninotaires!...

Bo! Ja m'havia distret: pensant-me que estavam sols, no'm recordava de qu'ns escoltan els lectors de PEL & PLOMA.

APELES MESTRES

Ayuntamiento de Madrid